

Hvad skal vi med Kanon?

John Strange

I vinteren og i foråret har der raset en diskussion om kanon i pressen. Ja, ganske vist ikke en diskussion om den kristne Kanon, men en diskussionen om en dansk kultur-kanon. Hvad er uomgængeligt i kundskab om den danske kultur? Hvad skal en (gennemsnits)dansker kende inden for dansk litteratur, musik, arkitektur, billedkunst, teater? Det er paradoksalt, at denne diskussion er sat i gang af de samme kredse, som var imod ”smagsdommere”, men som altså nu har nedsat en række udvalg af kyndige mennesker (i hvert fald kyndige i regeringens optik; det er interessant, at Berlingske Tidende i håb om at påvirke resultatet i en mindre elitær retning har henført diskussionen om Kanon, i hvert fald delvist, til læserne ved hjælp af afstemninger vedrørende de enkelte kategorier). Disse kyndige skal så som smagsdommere bestemme, hvad vi almindelige danskere skal kende for at have ”retten til riget”. Bag dette ligger et anliggende, der er reelt nok: spørgsmålet om identitet, her på det folkelige og nationale plan. Hvad er egentlig den danske identitet? Er det muligt at fastholde denne identitet ved at sætte nogle kulturelle normer? Bag dette anliggende spøger utvivlsomt hele diskussionen om globaliseringen og den folkevandringsbølge, vi står midt i. Og ikke mindst i en tid, hvor dekonstruktivisme og negative attituder præger hele samfundsdebatten her på hjemmefronten (se Stjernfeldt & Thomsen 2005).

På lignende måde har de kristne kirkesamfund tidligt været nødt til at fastlægge deres identitet ved hjælp af en Kanon. Det er vel også først og fremmest derfra, vi kender begrebet kanon.

Og det er måske mere påtrængende end nogensinde at have en Kanon i en tid, hvor eksegeter tillægger for eksempel gnostiske evangelier samme, om ikke højere, værdi end de fire evangelier i Det Nye Testamente, enten fordi de er følelsesmæssigt forbundet med dem (Thomas-evangeliet som et eksempel), eller fordi de kan benyttes i en politisk sags tjeneste (kvindesags-teologer som et eksempel), eller fordi de simpelthen er spændende at bruge som forlæg for en roman (Dan Browns *The Da Vinci Code*, der trækker på overleveringer om Maria Magdalene som et eksempel).

Det er ikke uden problemer at have en Kanon. Et åbenlyst problem i enhver diskussion om Kanon er faren for en glidning mod fundamentalisme. Hvis man har en kanon, ligger det snublende nært at kalde denne kanon for Guds ord i bogstavelig forstand og dermed afskære al yderligere diskussion om, hvad troen indeholder ved at henvise til et skriftord. Man kan så bruge kanon som en autorita-

Forum for Bibelsk Eksegese, vol. 15

Kanon. Bibelens tilblivelse og normative status

red. Troels Engberg-Pedersen, Niels Peter Lemche and Henrik Tronier

ISBN 978-87-635-0477-5 (print) 978-87-635-4440-5 (ebook)

© Museum Tusulanums Forlag og forfatterne 2006 (ebook 2016)

www.mtp.dk

tiv tekst, der skal regere verden. Det ses tydeligst i Islam, hvor Koranen er kanon, en kanon, som man ikke kan ændre, og hvor hvert ord er dikteret af Gud (gennem Gabriel ganske vist). Det er en noget stærkere formulering end den bibelske, at "ethvert skrift er indblæst af Gud" (2 Timotheusbrev 3,16, som altid kan fortolkes i en mildere retning, selvom fundamentalister hævder den strenge tolkning (se Barr 1984:3-4)). Koranen er så autoritativ og urørlig, at den endda principielt ikke kan og bør oversættes. Dermed bliver det jo også så meget nemmere at sige, at vi andre har misforstået teksten, hvis – eller rettere når – en moderne, vestlig forståelse af Koranen kolliderer med den traditionelle islamiske forståelse. En snert af denne form for bogstavtroskab har man set blandt teologer i diskussionen om, hvorvidt man skal oversætte den massoretiske tekst eller Septuaginta til dansk, når man skal skabe en autoriseret oversættelse af Bibelen, en diskussion der i virkeligheden går tilbage til bibelhumanismen. I dag er det et langt mere kompliceret spørgsmål end for blot 50 år siden, idet man i dag ved, at den klassiske jødedom var langt mere helleniseret, end man anede på Luthers' og Erasmus' tid, og at der ikke er nogen egentlig grund til at antage, at den græske tekst ikke er en lige så autentisk "oprindelig" tekst som den hebraiske tekst (Müller 1997:85-113). Det er jo også sådan, at Septuaginta var den autoriserede kanon indtil Vulgata slog igennem. Man kunne derfor i virkeligheden ligeså godt vælge at oversætte Septuaginta til dansk, og ville så i øvrigt slippe for en del problemer, også i kanon-problemet. Men det er selvfølgelig umuligt at gøre en 450 år gammel dansk oversættelsestradition om (siden Christian III's Bibel), så vi hænger nok for altid fast ved den massoretiske tekst i en dansk bibeloversættelse.

Men en tro på bogstavelig inspiration, den krasse form for fundamentalisme svarende til den islamiske, ses jo også i nogle kristne kredse, ikke mindst i kredse, der benytter bibelteksten i et ultrakonservativt ærinde, som for eksempel abortmodstanden i "The Bible Belt" i USA, men da også i mindre virulent form hos højkirkelige præster i vor evangelisk-lutherske folkekirke, hvor man kan bruge en fundamentalistisk forståelse af bibelteksten til at nægte at ordinere kvindelige teologer eller at give de ny-ordinerede kvindelige præster hånden. Selvom jeg dog har en mistanke om, at det egentlige motiv er en slags kønsforskækkelse.

Man kan også undgå fundamentalismen ved at opstille en anden autoritet end den ufejlbarlige bibelske tekst, en strategi, man har benyttet sig af i den romersk-katolske kirke. Her har man gjort traditionen stærkere end bibelteksten (selvom man ikke altid vil sige det rent ud), allerskarpest formuleret i ufejlbarlighedsdogmet, der faktisk, hvis jeg da har forstået det ret, tillægger Pavens udtalelser, i hvert fald når han udtaler sig *ex cathedra*, en større vægt end en bibeltekst. Hvad

Forum for Bibelsk Eksegese, vol. 15

Kanon. Bibelens tilblivelse og normative status

red. Troels Engberg-Pedersen, Niels Peter Lemche and Henrik Tronier

ISBN 978-87-635-0477-5 (print) 978-87-635-4440-5 (ebook)

© Museum Tusulanums Forlag og forfatterne 2006 (ebook 2016)

www.mtp.dk

denne læggen vægt på traditionen betyder, kan ses i den Maria-dyrkelse, som er vokset ud over alle proportioner, og som i praksis har gjort Jomfru Maria til den egentlige midler, og ligeså i selve pavedømmets idé om at være Kristi stedfortræder på jorden. Begge dele har afsæt i en bibelsk tekst, men med en grotesk forvrængning i fortolkningen af denne. Pavens autoritet giver for læg og lærd en nem måde at afgøre alle teologiske og trosmæssige problemer, og man behøver ikke selv at tage stilling til den bibelske tekst: det er de andres problem. Hvad de lærde i Rom bliver enige om, kan man blot følge uden at tænke sig om, og tilbage er kun én ting – lydighed mod autoriteten, den forstærkede skrift så at sige.

Men at stille en anden autoritet end Bibelen op inden for kirken er ikke muligt her i den luthersk-evangeliske kirke-tradition, og her i Danmark er det heller ikke muligt at indføre en anden autoritet til erstatning for paven eller for den enkeltes samvittighed. Forsøgene på at indføre en slags synode eller øverste råd, som med mellemrum spørger – foreslået af mennesker, der selvfølgelig selv ser sig værdige til at sidde i en sådan synode – dør hurtigt under en vis munterhed; de fleste præster i hvert fald vil ikke lade sig noget sige. Så kommer slagordet "Sola scriptura" frem, selv hos teologer, som ellers ikke kerer sig synderligt om at opretholde skriftens autoritet. Så den øverste synode er i Danmark Folketinget, med kirkeministeren som den daglige udøver af autoriteten. Og i den grundtvigske tradition vil han ikke vide af nogen form for ensretning. Hvis en biskop forsøger at opretholde rettroenheden hos en præst, som er åbenlyst arianer, så vil kirkeministeren end ikke benytte den prøveinstans, der eksisterer, men han sørger for at få en anden biskop til at overtage tilsynet med ham, idet ministeriet ikke tør tage en retssag, angiveligt på grund af procedurefejl hos biskoppen. (Jeg lærte som dekan, at hvis man har en tvivlsom sag, skal man blot tage fat på proceduren og finde fejl der – det er en ufejlbarlig måde at vinde enhver sag på; jævnfør, at da "Udvalget til Bedømmelse af Videnskabeligt Arbejde" havde fat i Lomborg, som ledede et institut, der var en hjertesag for regeringen, fik man to jurister, som selvfølgelig ikke havde eller kunne have noget som helst begreb om det egentlige i sagen, til at rense ham ved at påvise procedurefejl, og man efterlod udvalget til spot og spe for pressen med en tabt sag.) Hele forløbet i Grosbøll-sagen tyder i virkeligheden på, at man i Danmark ønsker en kongressionalistisk kirke med autonome menigheder, hvor menighedsrådene bestemmer over præsterne og troen; i den forbindelse er det også tankevækkende, at det socialdemokratiske partis formand åbenbart lever i den misforståelse, at det er de enkelte menighedsråd, der bestemmer over gudstjenesten. Hvis denne linje fortsætter, kunne (og burde) man tage skridtet fuldt ud og i hvert fald spare udgiften til biskopper, en udgift, der fuldt og helt bæres af staten.

Forum for Bibelsk Eksegese, vol. 15

Kanon. Bibelens tilblivelse og normative status

red. Troels Engberg-Pedersen, Niels Peter Lemche and Henrik Tronier

ISBN 978-87-635-0477-5 (print) 978-87-635-4440-5 (ebook)

© Museum Tusulanums Forlag og forfatterne 2006 (ebook 2016)

www.mtp.dk

Facit bliver, at det ikke synes muligt at oprette noget autoritativt organ her i Danmark, der blot tilnærmelsesmæssigt kan bruges til at opretholde en autoritet, der svarer til pavens. Hvis man skal have nogen fælles norm for troen, bliver man derfor efter min opfattelse nødt til at vende sig til Kanon, som så i virkeligheden forbliver den eneste autoritet, der kan tages alvorligt.

Kanon er den samling af skrifter, der på et tidligt tidspunkt i kirkens historie er blevet fastsat som de skrifter, inden for hvilke den kristne tro skal defineres. Det gælder både som en afgrænsning af, hvilke skrifter der overhovedet skal regnes for kristne skrifter (*norma normata*), idet en lang række skrifter er blevet kasseret som kætterske samtidig med, at man på den anden side har sat en grænse for, hvor mange man kan tillade sig at kassere, idet man for eksempel opretholdt Det Gamle Testamente i Kanon mod Kelsos' opfattelse. Denne del af Bibelen var jo også i begyndelsen af kirkens historie Skriften, og først senere blev der sået tvivl om dens forbliven i den kristne Bibel. Denne tendens til at skyde Det Gamle Testamente væk synes i øvrigt at dukke op igen; man synes, Det Gamle Testamente er for fjernt fra, hvad man forstår ved kristendom i dag, og så det gerne slettet af Kanon. Men det at slette Det Gamle Testamente som kristen bog ville på en måde gøre os lig med muslimerne, der erstattede Bibelen, som de kendte først og fremmest fra jøderne, og skabte deres eget nye testamente – Koranen, uden at beholde et gammelt testamente.

Men opretholdelsen af en Kanon betyder, hvad der efter min mening er vigtigere, også en rettesnor for, hvordan man skal fortolke de enkelte dele af Kanon (*norma normans*). De skal nemlig fortolkes inden for Kanon, eller med et gammelt udtryk: "Skriften fortolker sig selv." Derfor er det for eksempel for forståelsen af Jesus afgørende, at Det Gamle Testamente er en del af Kanon. Kun ud fra Det Gamle Testaments profetbøger kan vi forstå Jesus, er pointen med Kanon; vi skal ikke konstruere en kynisk vandreprædikant eller en revolutionær oprører, men skal forstå ham som Messias, som opfyldelse af det håb, som gennemsyrrer Det Gamle Testamente.

Det udelukker selvfølgelig ikke, at man kan hente forståelse af udsagn i Bibelen fra ikke-bibelske kilder, hvad enten der er tale om ældre kilder, som jeg selv har forsøgt det med at belyse P's skabelsesberetning ud fra den memfitiske skabelsesteologi fra Egypten og hævder en påvirkning på Johannes-prologen fra de hermetiske skrifter ved siden af 1 Mos 1 (Strange 2004); eller der er tale om senere litteratur, der kan hjælpe os til at forstå de bibelske tekster i en senere og anderledes situation end den, de bibelske tekster er blevet til i. Det har man gjort gang på gang, hvor man fortolkede de bibelske skrifter ud fra samtidige filosofiske skrifter, som allerede Apologeterne gjorde det. Der ville ikke blive megen

Forum for Bibelsk Eksegese, vol. 15

Kanon. Bibelens tilblivelse og normative status

red. Troels Engberg-Pedersen, Niels Peter Lemche and Henrik Tronier

ISBN 978-87-635-0477-5 (print) 978-87-635-4440-5 (ebook)

© Museum Tusulanums Forlag og forfatterne 2006 (ebook 2016)

www.mtp.dk

forståelse af bibelteksten tilbage, hvis man ikke kunne det; man ville blive kastet hen på en afliring af skriftord og i virkeligheden havne i en slags fundamentalisme.

Men princippet, at Skriften fortolker sig selv, betyder, at Kanon sætter en grænse for, hvor langt man kan gå i brugen af religionshistoriske paralleller. Man kan ikke, hvis man skal opretholde Kanon som normativt princip, for eksempel bruge hermetiske skrifter eller gnostiske evangelier til at *korrigere* skriften. Disse skrifter er netop sorteret væk, fordi de af kirken blev anset for at ligge uden for de skrifter, der definerer troen; selvom vi ikke kender udviklingen i detaljer med alle skrifter, der på et eller andet tidspunkt af en eller flere grupperinger har været anset for "kanoniske", men senere blev forkastet, eller med alle de skrifter, der forblev indeholdt i Kanon.

Ligeledes sætter Kanon en grænse for, hvor langt man kan gå i brugen af ældre materiale. Selvom man kan spore Messias-skikkelsens oprindelse og udvikling fra de ældste mesopotamiske paralleller over Det Gamle Testaments opfattelse af David-skikkelsen til den nytestamentlige tale om Jesus som Messias, kan man ikke derfor afskrive det som en myte (som det efter min mening sker i Thompson 2005), hvis man skal opretholde Kanon-begrebet. Så skal Jesus netop forstås, som man forstod ham i de bibelske skrifter, som en historisk person, og i den kristne kirke ikke blot som et historisk menneske, men også som Guds Søn i metafysisk forstand. Der er her tale om en balancegang, hvor går grænsen? Ovenfor har jeg advokeret for, at man netop kan bruge ældre materiale til at belyse bibelske tekster (i forbindelse med P's skabelsesberetning og Johannes-prologen), men et eller andet sted før afvisningen af Jesus som Messias og Guds Søn går grænsen, og det må være op til den enkelte at finde denne grænse.

Der har selvfølgelig været et element af kontingens, af historisk tilfældighed i kanondannelsen, og dele af overleveringen omkring denne proces er utvivlsomt legender, det ville være mærkeligt andet. Men måske vil det være nyttigt i denne forbindelse at se på dannelsen af det store oldkirkelige og økumeniske symbol, Nicænum-Constantopolitanum, som blev fastlagt først og fremmest på et kirkemøde i Nicæa i 325 og færdiggjort i Kalcedon 451. I denne trosbekendelse definerede man troen på Jesus som Kristus og definerede Treenigheden. Med hensyn til tilblivelsen af denne bekendelse er vi, i hvert fald hvad angår kirkemødet i Nicæa, ret godt underrettet, og det er klart, at uden at kejseren havde sammenkaldt mødet og direkte havde grebet ind i forhandlingerne, var man ikke nået til et resultat. Det var først og fremmest ønsket om enhed inden for kirken, som jo nu skulle til at være statsbærende, der afgjorde kejserens holdning. Han kunne ikke leve med de stridigheder, som var mellem monofysiter og arianere. Men desværre

Forum for Bibelsk Eksegese, vol. 15

Kanon. Bibelens tilblivelse og normative status

red. Troels Engberg-Pedersen, Niels Peter Lemche and Henrik Tronier

ISBN 978-87-635-0477-5 (print) 978-87-635-4440-5 (ebook)

© Museum Tusculanums Forlag og forfatterne 2006 (ebook 2016)

www.mtp.dk

medførte kejsermagtens indblanding i de kirkelige forhold og den undertrykkelse, der efterfølgende fandt sted af grupper, der ikke ville bøje sig for diktatet fra kirkemødet i Kalcedon, at man så at sige modnede store dele af det romerske rige, som var monofysiter og arianere, for Islam. Koranens udsagn om Jesus som *Marias* søn og Koranens stærke vægtlægning på Guds enhed og det, at Han ikke har nogen søn, måtte tiltale arianerne, de kunne jo sige: ”Jamen er det ikke netop det, vi siger?” Og på den anden side måtte den muslimske opfattelse, at Jesus ikke var blevet korsfæstet, men at en anden blev korsfæstet i hans sted, tiltale monofysitisk troende. Dette gav de muslimske hære let spil i Mellemøsten, fordi man jo netop gav disse forskellige grupper mulighed for at have deres tro i fred, blot de betalte en kopskat. Men fra dette kan man dog ikke slutte, at hvis der ikke havde været en trosbekendelse, som blev håndhævet af kejsermagten, så ville de arabiske hære ikke have erobret Mellemøsten.

Den nikænsk-konstantinopolitanske trosbekendelse har vist sig uhyre slidstærk, selv hen over reformationstidens rørelser og oplysningstidens skepsis er den stadig grundlaget for alle kristne kirkesamfunds tro. Og på samme måde har Kanon vist sig uhyre slidstærk, for så vidt som alle kristne kirker stadig holder fast ved den, selvom mange teologer gerne vil udvide horisonten på grund af, hvad de ser som begrænsninger for en moderne forståelse af evangeliet.

Men i vor tid er begge under angreb på en subtil måde. Man kan sagtens frem-sige trosbekendelsen, viser det sig, uden at tro på den. Man opretholder begreberne, men samtidig tømmer man dem for indhold. Jeg ved ikke, hvordan man gør det, om man krydser fingrene, i hvert fald åndeligt talt, eller om man taler i ”to forskellige rum”, som det blev sagt til mig i en anmeldelse af Strange 2001 (Petersen 2001:859), så man kan sige én ting i kirken, og en helt anden ting i auditoriet eller i en bog. Et eksempel er opstandelsen, ikke vort håb om opstandelse på den yderste dag, som vel ikke ret mange teologer eller i det hele taget mennesker i Danmark tror på mere, men Jesus’ opstandelse, som man så tolker symbolsk, uden at det altid bliver forklaret, hvad symbolikken egentlig går ud på. Men i Trosbekendelsen og i Det Nye Testamente er Jesus’ opstandelse en konkret begivenhed; og selv om der øjensynligt har været tvivl om den fra begyndelsen, har man i Det Nye Testamente villet fastholde den som en konkret hændelse, som det kan ses af historien om den vantro Thomas, der slår fast, at det virkelig var den kødelige Jesus, der var opstået, og ikke et eller andet åndepust. I dette tilfælde er den manglende troværdighed, set fra vores synspunkt, alligevel så kontroversiel, at man åbenbart føler sig nødsaget til at forklare opstandelsen som symbolsk, om ikke for andre, så i hvert fald for sig selv. Men mange andre fortællinger i Bibelen tænker vi ikke over, men kasserer dem uden videre, bevidst eller

Forum for Bibelsk Eksegese, vol. 15

Kanon. Bibelens tilblivelse og normative status

red. Troels Engberg-Pedersen, Niels Peter Lemche and Henrik Tronier

ISBN 978-87-635-0477-5 (print) 978-87-635-4440-5 (ebook)

© Museum Tusulanums Forlag og forfatterne 2006 (ebook 2016)

www.mtp.dk

ubevidst, enten fordi de føles perifere for troen, eller fordi de føles så uhyrlige, at man ikke behøver beskæftige sig med dem. Det er dog (endnu) kun få, der åbenbart slet ikke har en metafysik og den ene dag bekender på skrift, at han ikke tror på en skabende Gud og på opstandelsen, og så senere, når flyttevognen viser sig i horisonten, skriver under, for tredje gang, på at han alligevel vil tro på det.

Når det kommer til stykket, er Kanon og Bekendelse det eneste, der holder sammen på de kristne kirker. Uden denne forpligtelse, tror jeg, det ville ende i det rene kaos, hvor alle ville kæmpe mod alle om den forståelse af den kristne tro, som netop de anså for den eneste rigtige, og man ville få, ikke en pave i Rom, eller en kirkeminister i København, men en lang række selvbestaltede småpaver, der ville bekæmpe hinanden og søge at holde sammen på den lille flok, som de prædikede for og som skaffede dem deres daglige brød. Det er allerede i forvejen ikke et ukendt fænomen i frikirkelige kredse.

Nu er der vel heller ikke nogen inden for kirken, hverken præster eller menighedsråd, eller for den sags skyld medlemmer af Folketinget, der drømmer om at lave om på Kanon eller Trosbekendelsen, dertil er traditionen for solid. Det er ganske vist ikke altid teologiske overvejelser, der ligger bag denne holdning, men nok så meget vane og den binding, der synes at være mellem kirken og det u håndgribelige begreb, at være dansk; ligesom barnedåben for mange i dag ikke synes at være et kristent ritual, men nok så meget en national initiationsrite. Så Kanon og Bekendelse skal nok overleve i kirken i hvert fald inden for overskuelig fremtid, ikke mindst fordi danskheden for mange mennesker synes under belejring af et muslimsk pres.

Men når det gælder de teologiske fakulteter, er sagen ikke så ligetil. Det gælder måske ikke så meget inden for de systematiske fag eller kirkehistorie, hvor Kanon og Bekendelse naturligt indgår i selve studiet; men det gælder i høj grad inden for de eksegetiske fag, Det Gamle Testamente og Det Nye Testamente eksegese. Her er Kanon i praksis ofte afskaffet. Man underviser selvfølgelig, fordi man skal uddanne teologer, der skal være præster i Folkekirken, i de kanoniske skrifter. Men eksegesen har frigjort sig aldeles fra den holdning, man havde blot for 50 år siden, hvor man skulle undervise i eksegese, fordi ”der skal prædikes på søndag”. Det er en naturlig udvikling, for så vidt som fagene har deres egen iboende dynamik; men det er givetvis også næret af en angst for ikke at være ”videnskabelig” nok som en del af et universitet, hvor der selvfølgelig ikke kan være begrænsninger på tankens frihed (Petersen 2001:859). Og måske er udviklingen også præget af, at de færreste eksegeter, i hvert fald ved de to danske teologiske fakulteter, har været eller er præster selv. Måske derfor føler de ikke den samme forpligtelse over for Kanon og Bekendelse, som præster med den

Forum for Bibelsk Eksegese, vol. 15

Kanon. Bibelens tilblivelse og normative status

red. Troels Engberg-Pedersen, Niels Peter Lemche and Henrik Tronier

ISBN 978-87-635-0477-5 (print) 978-87-635-4440-5 (ebook)

© Museum Tusculanums Forlag og forfatterne 2006 (ebook 2016)

www.mtp.dk

ugentlige prædiken føler, og ser måske derfor ikke eksegese som et "kristeligt" projekt, men som et kulturelt projekt, hvor så selvfølgelig Qumran-tekster eller egyptiske eller mesopotamiske tekster bliver lige så relevante for studiet som evangelierne eller 1 Mosebog. Eller sagt på en anden måde: Hvis P's skabelsesberetning og Johannes-prologen er påvirket af den memfitiske skabelsesmytologi, kan man, hvis eksegese er et kulturelt projekt, se de to bibelske tekster som mytologi, et interessant indslag i Bibelen, men ikke bærende for den kristne tro; men hvis eksegese er et "kirkeligt" projekt, vil man snarere se den ægyptiske tekst som en teologisk tekst, en del af den naturlige teologi, der var en forberedelse til åbenbaringen. Og så har man stadig taget Kanon alvorligt som den normative tekstsamling, som er Kristendommens fundament.

Det er muligt, at der ikke er nogen vej tilbage for eksegese eller rettere for eksegeterne. Men der er flere ting på spil her. Dels de teologiske fags dialog, som kun kan videreføres, hvis de forskellige fag opererer inden for nogenlunde samme ramme, specielt har dogmatikere og eksegeter øjensynligt vanskeligheder ved at forstå hinanden her. Men ligesom flyttevognen kan afgøre teologiske problemer hos en præst, er det monopol, som de teologiske fakulteter i praksis har på at uddanne Folkekirkens præster, afgørende for de teologiske fakulteters eksistens. Hvis Folkekirkens biskopper en dag ikke vil ansætte kandidater fra de teologiske fakulteter, eller i hvert fald ønsker en langvarig teologisk uddannelse oven i universitetsuddannelsen før ansættelse, så er selve fakulteternes eksistens i fare. Så vil en stadig mere kommercielt indstillet statsmagt ikke længere betale til en uddannelse, som ikke kan bruges i praksis; så kan man klare det hele ved et professorat i religionshistorie med særligt henblik på Kristendommen ved et af fakulteterne, og så er flyttevognen ikke længere i horisonten, men i selve indkørslen.

Så ligesom Folkekirken holder fast ved Kanon, således er det også nødvendigt for de teologiske fakulteters eksegeter at holde fast ved Kanon (og Bekendelse). Dels for selve teologiens fremtid uden en total sprængning af fakulteternes fag fra hinanden. Men dels også af ren og skær selvopholdelsesdrift. Uanset at den enkelte universitetslærer mere eller mindre med rette føler Kanon som en spændetrøje eller med et populært udtryk "en sten i skoen".

Litteratur

Barr, J. 1984, *Escaping from Fundamentalism*, London: SCM Press.

Müller, M. 1994, *Kirkens Første Bibel*, København: Anis.

Forum for Bibelsk Eksegese, vol. 15

Kanon. Bibelens tilblivelse og normative status

red. Troels Engberg-Pedersen, Niels Peter Lemche and Henrik Tronier

ISBN 978-87-635-0477-5 (print) 978-87-635-4440-5 (ebook)

© Museum Tusulanums Forlag og forfatterne 2006 (ebook 2016)

www.mtp.dk

- Petersen, A. Klostergaard 2001, Barth i skikkelse af Søe, *Præsteforeningens blad* 38:859-60.
- Stjernfeldt, F. & S.U. Thomsen 2005, *Kritik af den negative opbyggelighed*, København: Vindrose.
- Strange, J. 2001, Bibelsk Arkæologi og Bibelsk Teologi, *Dansk Teologisk Tidsskrift* 64:81-96.
- Strange, J. 2004, Some Notes on Biblical and Egyptian Theology, in: Knoppers, G.N. & A. Hirsch, *Egypt, Israel, and the Mediterranean World Studies in Honor of Donald B. Redford*, Leiden: Brill, 345-58.
- Thompson, T.L. 2005, *The Messiah Myth*, New York: Basic Books.